СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 29. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 5. лютого, 1924. — VOL. XXXII. — No. 29. — Jersey City, N. J., Tuesday, February 5, 1924. — THREE CENTS

ВУДРОВ ВИЛСОН ПОМЕР

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Вудров Вилсон, 28-ий президент Злучених Держав, помер. Смерть наступила о 11 год. 15 хвилин нині рано. Помер від звапнення жил та апоплексії, через яку він хорував кілька літ та лежав безпритовний 12 годин.

При смерти були його жена; його незамужна дочка, його брат та його лікар Ррейсон, котрий зараз по смерти видав комунікат про смерть.

УРЯДОВА ЖАЛОБА З ПРИВОДУ СМЕРТИ ВИЛСОНА

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Президент Кулидж видав проклямацію до народа, в якій сповіщає про смерть бувшого президента В. Вилсона та заряджує 30-дневну урядову жалобу з сього приводу.

ЖАЛОБА КОНҐРЕСУ

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Провідники конґресу згодилися перервати завтра засіданнє конґресу на знак жалоби по бувшім президенті В. Вилсоні.

Через жалобні врочистости слідства в нафтовій справі можуть стрінутися з деяким опізненнем.

ФОЛ НЕ ХОЧЕ ЗІЗНАВАТИ В СПРАВІ НАФТИ

ВАШІНҐТОН, 2. лютого. — Бувший секретар (міністер) нутрішних справ Фол зявився нині перед комітетом сенату, ведучим слідство в справі винайму федеральних нафтових теренів, але заявив, що ніяких зізнань складати не буде, бо зізнання в сій стадії слідства можуть його інкрімінувати (виставити на небезпеку карного доходження). Комітет відложив його переслуханне до вівтірка.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Часописи подають листа сенатора Волтера Джа до „независимого товариства бизнесменів", в котрому сенатор представляє іміґраційний законопроект яко шкідливий для бизнесу та заповідає його упадок.

БУРЛИВЕ ЗАСІДАННЄ МАЙНЕРСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ЧЕРЕЗ ГОВАТА

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 2. лютого. — Як послідна точка на програмі нарад майнерської конвенції прийшла нині справа приняття назад до юнії Олександра Говата, колишнього президента канзаського округа сеї юнії, котрого викинено з юнії кілька літ тому.

Комітет резолюцій предложив справу конвенції, відчитуючи резолюцію, яку предложив Говат, а в якій йому привертається всі права в юнії на тій основі, що він стратив їх, борючися проти канзаського стейтового закона про промислові суди, забороняючі страйки. Комітет резолюцій в своїй опінії спротивився резолюції Говата на тій основі, що вона представляє в неправдивім світлі причину його викинення з юнії, бо Говата викинено з юнії не за те, що він боровся проти промислового закона, а за те, що він пішов проти юнії до суду, заким вичерпав у юнії всі способи боротьби.

По звіті комітету попросив о слово самий Говат, але предсідатель не дав йому голосу на тій основі, що він не є членом конвенції. Тоді Говат вискочив на плятформу та хотів промовляти без дозволу, але господарі конвенції стягнули його з естради. Прихильники Говата кинулися до бійки, але й се їм на богато не здалося. Коли предсідатель зарядив голосованне над питанием приняття Говата, більшість заявилася проти приняття. Прихильники Говата та конвенційна опозиція приняла рішення виттем і свистом. Серед загального замішання президент відрочив конвенцію.

Коли делегати опустили салю, горстка прихильників Говата відбула наради над скликанием своєї конвенції.

ЖІНОЧИЙ РУХ ПРОТИ ВІЙНИ

НЮ ЙОРК, 3. лютого. — Звідси виїхала до Вашінґтону делеґація жінок, представляючих орґанізацію „Жіноча Мирова Юнія", котра поклала собі за ціль зробити війну злочином через ухваленне відповідної поправки до американської конституції. Ся поправка має забороняти Злученим Державам не лишень участь у війні, але й приготовання до неї.

ПОВСТАННЯ ТУБИЛЦІВ НА ФИЛИПИНАХ

МАНІЛЯ, 3. лютого. — Американці, що приїхали сюди зі Суріґао, росповідають про криваві бої межи американською поліцією та тубилцями, в котрих мало згинути до 800 Филипинців.

МЕКСИКАНСЬКЕ ПОВСТАННЄ

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Мексиканський уряд сповіщає, що повстанці, приперті до кута в нафтовім окрузі довкола Вера Крус, збираються покидати місто, якого не зможуть удержати проти військ Обреґона.

ДЕМОКРАТИ КРИТИКУЮТЬ ПРОЄКТ МЕЛОНА

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Демократичний конґресмен Ґарнер видав публичну заяву проти податкового проєкту секретаря (міністра) скарбу Мелона, в якій закидає проектови, що він кривдить малих податковців на користь 20 міліонів, з котрих Мелон є одним.

НОВИЙ ПРОКУРАТОР ДЛЯ НАФТИ

ВАШІНҐТОН, 3. лютого. — Президент Кулидж іменував федеральним прокуратором, що має вести слідство проти нафтових обманьств, бувшого демократичного сенатора Померіна. Попередний прокуратор Ґреґорі мусів зрезиґнувати через те, що проти нього піднесено закиди, що він був адвокатом нафтових підприємств, які користали з федеральних нафтових теренів.

Повідомленнє.

ЗГІДНО З § 56 СТАТУТА УКР. НАР. СОЮЗА, СИМ МАЮ ЧЕСТЬ ПОВІДОМИТИ ВСІХ ВП. ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ, ЩО

РІЧНЕ ЗАСІДАННЄ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

— РОЗПІЧНЕТЬСЯ —

ДНЯ 20-го ЛЮТОГО б. р.

о годині 9-тій рано

у власнім домі, в Джерзи Сіти, Н. Дж., під ч 83 Гренд Стр.

І. КАШТАНЮК, гол. рек. секретар.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 1. лютого 1924 р.

ЗЛОЧИННА СТАТИСТИКА ОДНОГО МІСТА

Окружний стейтовий суд в нюйорській дільници Брукліні обчисляє, що в сій дільниці суджено в минувшім році 39 вбийств, 339 вломів 203 рабунків, 157 нападків і т. д.

Цікавий розрахунок злочинців після національности. Серед засуджених злочинців переважали таки вроджені Американці, котрих було 721. За ними йшли за рядом: Італіянці — 139, Москалі — 78, Поляки — 22.

КУ-КЛАКС-КЛЕН А ШКОЛИ

Валпарайський університет в Індіяні, котрий минувшого року мав станути зовсім під уплив Ку-Клакс-Клена, сього року видав публичну заяву, в котрій запевяє свободу навчання всякій національности, расі та релігії. Заява виразними словами звертається проти Ку-Клакс-Клена.

ВИБОРЧА ВІЙНА В ГОНДУРАСІ

Мимо осторог, які давав америнкаський секретар стейту Гюз, в середно-американській републиці Гондурасі прийшло з приводу виборів президента до отвертої війни. Проти дотеперішнього президента виступили два кандидати і тепер кождий з них зорґанізував проти уряду повстаннє. Щоби боронитися перед повстанцями, президент оголосив себе диктатором з надзвичайною силой для здушення повстань.

ПІДНЕСЕННЄ РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ

Нюйорські робітники, виробляючі зелізо для будівель, котрі побирали 10 долярів за 8-годинний день праці, зажадали від будівляних підприємців 1 доляра денної підвишки. Їх юнія згодилася опісля на 50 центів підвишки.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА

Коло міста Фортвила, в стейті Індіяні, зударилися зі собою в суботу, дня 2. лютого, два моторові поїзди, з котрих кождий складався з моторового та пасажирського воза. Пасажирські вози були збудовані з дерева. Підчас катастрофи вони збилися зі собою в одно, зпід румовища добуто 12 трупів, богато погорілих уже на вуголь та 40 осіб, тяжко ранених.

„ЗАЯЧА ГОРЯЧКА"

В кількох південних стейтах случилося більше число случаїв занедужання на недугу, що зветься в науці туляреймія, а яку Американці звуть заячою горячкою.

Коли на сю недугу, яку звичайно собі легковажуть, померло в Болтиморі двоє людий, др. Едвард Френсиз, головний лікар з федерального уряду здоровля, видав публичну осторогу перед недугою. Каже він у сій заяві, що головним осердком недуги є утроба заяців, продаваних в торговлі. Людина, що вкладає свою руку в тушу заяця, щоби з неї виняти кишки, верці, жолудок та другі нутрішности, наражуються на недугу, дещо подібну до затроення крови або тифа, яка зветься туляреймією. Вона є дуже небезпечна для звірят, бо коли засадити бактерію на свиню, свиня гине до 5 У людини теж вона може викликати смерть.

МАШИНОВІ КРІСИ ПРОТИ ПАЧКАРІВ ГОРІВКИ

Нюйорська портова поліція зочила оногді невеличку моторову лодку, котра видалася її підозріла. Коли лодка не станула на сиґнал поліції, поліційна лодка пішла в погоню, а кало втікач не давався зловити, почала до нього стріляти з машинового кріса. Втікач дався тоді арештувати. При ньому найдено в готівці 29,597 долярів, котрі, як каже поліція, він віз певно на повне море, щоби заплатити пачкарям за горівку.

МАСИ МИШИЙ НА УКРАЇНІ

Полудневу Україну залили в цьому році маси миший, які в небуваний спосіб нищать озимину. Коли насали сильні морози, вони кинулися на численні провізоричні склади збіжа, що походять з податків в натурі, та на запаси нагромаджені для експорту. З того приводу скликано спеціяльну нараду рільників, природників і хеміків, щоби знайти успішні середники боротьби з мишами.

НОВИЙ СОВЄТСЬКИЙ ПОСОЛ У ВАРШАВІ

Дня 3. с. м. передав президентови Польщі Войцеховському свої вірительні листи надзвичайний посол Союза Совєтських Републик у Варшаві, Оболенський.

СТРАШНА НУЖДА В НІМЕЧЧИНІ.

Посадники більших німецьких міст перевели на днях анкету, з якої довідуємося, що жертвою теперішньої нужди в Німеччині, впали в першу чергу діти. В самому Дрездені йде щоденно до школи 700 дітей не їсть, взагалі другого снідану. В школах трапляється дуже часто, що діти умлівають з виснаження. В одній школі на 1200 дітей 285 терпить на важке скривлення хребетного стовпа. В Норимберзі на 7.850 дітей найдено 6.000 сильно невідживлюваних. В Ляйпціґу 9% всіх шкільних дітей живе цілком без теплої страви. В Мінхені є 78% туберкульозних дітей, а захисти для туберкульозних в цілій Німеччені переповнені. Сумно також представляються в Німеччині мешканеві відносини. Часто трапляється, що 6 і більше осіб спить в одній комнаті.

НЕМА ТО, ЯК БУТИ ПОЛЬСЬКИМ МІНІСТРОМ

„Курер Львовскі" подає, що бувший польський міністер скарбу Кухарський купив 3,000 морґів ліса у Східній Галичині. Останніми часами одержав польській почтовій касі ощадкілька міліярдову позичку в ности на розбудову фабрики дротів і цвяхів на Заблоцю в Подґуржу та обернув ті гроші на купно 3,000 морґів ліса.

ПРИСТАНЬ В ГАМБУРЗІ ЗАМЕРЗЛА

З Гамбурґа повідомляють, що там пристань замерзла та покрилась грубим ледом на просторені кількох клм. Щоб удержати кмоунікацію між стоячими кораблями, в пристані проломано серед леду вузкий прохід.

ЮВІЛЕЙ "ЧЕКА"

Дня 8 грудня в Москві відбулося святкування 5. річниці істнування московської чрезвичайної комісії ("Че-ка") по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією та злочинами службовими.

НОВЕ ДИВО В РОСІЇ.

З Москви повідомляють: Заповідають тут в скорім проголошенні нової надволжанської републики. Нова република обіймати-ме ті надволжанські полоси, в яких мешкають кольоністи.

НА МІСЦЕ ЛЕНІНА ПОКЛИКАНО ЯКО ГОЛОВУ „СОВНАРКОМА" АЛЕКСІЯ ІВАНОВИЧА РИКОВА

ПЕРЕВИДБРАНО МАЙЖЕ УВЕСЬ СТАРИЙ „СОВНАРКОМ".

МОСКВА, 2. лютого. — На місце пок. Миколи Леніна іменовано головою „совнаркома" (совета народніх комісарів) Алексія Івановича Рикова.

Йому приділено чотирох помічників: Леона Каменева, котрий також є головою совета праці й оборони; Власа Чубара, голову „совнаркома" Україні; М. Цюрупу, комісаря постачання поживи; і М. Оркалягвілі, приміера Ґеорґії (грузії).

Леон Троцький лишається надалі.

Кромі того остаються „федеральними" комісарями: Григорій Чічерін, для заграничних справ; Леонід Крассін, для заграничної торговлі; Фелікс Дзержинський, дотеперішній голова „Чеки", яко голова верховного економічного совета; М. Сокольніков, для скарбу і т.

Всіх тих комісарів „іменував" новий „федеральний парлямент", який вибрав зїзд советів. Кромі того сей новий „федеральний парлямент" вибрав „екзекутиву парляменту" з 21 осіб. Головою тої екзекутиви є Москаль М. Калінін, а заступниками голова совета України М. Петровський і голова совета Білоруси М. Чердяков.

Кромі них в сій „екзекутиві парляменту" є члени „совнаркома".

РИКОВ

МОСКВА, 2. лютого. — Новий премієр Росії Риков походить із селянського роду, який був фінського походження з губернії Вятки, але згодом цілком змосковщився. Його батьки були православні.

Він покінчив висшу школу і був інжиніром по званню.

Належить до російських соціял-демократів (пізнійше до большевиків і до комуністів) 25 літ, хотяй самий має всего 43 роки. За царських часів натерпівся богато переслідувань.

Ростом він високий, слабого здоровля; хотяй ще не старий, уже посивів.

Бесідник він слабий і таланом не дорівнює ані Ленінови, ані Троцькому, ані Каменеву. Але він чоловік солідний і роботячий. Визначився він яко діяльний і дбалий на становищі голови „верховного економічного совета", яке по ньому переняв Филикс Дзержинський, дотеперішній голова „Чеки".

В Росії його імя доволі звісне, але заграницею мало відоме.

Большевики сподіваються іменованнем Рикова премієром Росії приєднати собі симпатії селянства.

ТРОЦЬКИЙ ЩЕ НА КАВКАЗІ

МОСКВА, 2. лютого. — Троцького оставлено комісарем федеральним війни, але покищо він не урядує і не має впливу, бо „лічиться" на Кавказі, куди виїхав на два місяці.

РИКОВ ЧИ КАМЕНЄВ?

БЕРЛІН, 2. лютого. — В тутешніх добре поінформованих російських кругах запевняють, що за престол по Леніні побивалось двох шваґрів, Леон Троцький і Леон Каменев.

Каменев Троцького усунув і тоді приклонники Каменева хотіли видвигнути на місце Леніна Каменева, одначе большевицькі лідери вважали, що красше на фронт висунути Москаля і тому покликали на місце Леніна Алексія Рикова. Та всетаки, як тут запевняють, на ділі правити-ме Каменев, а Риков буде радше тільки фіґурою й іграшкою в його руках.

БОЛЬШЕВИКИ РАДІ З ПРИЗНАННЯ ЇХ ВЛАДИ АНҐЛІЄЮ

МОСКВА, 2. лютого. — Большевики дуже раді з признання їх влади правительством Партії Праці Великої Британії.

Сю радість виявила преса і большевицькі офіціяльні конґреси.

АРЕЩТОВАННЄ ФОТОҐРАФА В МОСКВІ

ПАРИЖ, 2. лютого. — В Москві арештовано кінотеатрального фотоґрафа Джана Дореба, котрий фотоґрафував похорон Леніна. Фільми йому забрано.

Большевицький уряд заборонив чужинцям фотоґрафувати похорон Леніна.

ФРАНЦІЯ НЕ СПІШИТЬСЯ З ПРИЗНАННЄМ РОСІЇ

ПАРИЖ, 3. лютого. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що Франція не буде зважати на се, що Анґлія признала російське советське правительство і не буде спішитися з признанием його.

ХОТЯТЬ СКАСУВАТИ КАРУ СМЕРТИ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 3. лютого. — В кругах Партії Праці заявляють, що його правительство внесе в парляменті проект закона про скасованне кари смерти у Великій Британії.

„ГРАФ ФЮМЕ"

РИМ, 1. лютого. — Тутешні часописі повідомляють, що король Віктор Емануїл надасть завтра поетови Гаврилови Д'Аннунціови титул ґрафа Фюме. Се в нагороду за се, що він підчас мирової конференції напав на сю пристань і захопив її, а тепер із сим погодилась Юґославія.

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПОВСТАННЯ НА СХІДНІЙ СИБІРІ

ШАНҐАЙ, Китай, 1. лютого. — Нині сюди наспіли вісти з Амурського краю, що там зорґанізовано наново проти-большевицьке військо, яке повстало проти большевицької влади.

Повстання вибухли в Благовіщенську і в Хабаровську.

Селяни не хотять обходити жалоби по Леніні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

30-ЛІТНЯ ПРАЦЯ.

Як показують рахунки Українського Народного Союза, наша організація за 30 літ свого існования зібрала вже маетку, який переходить міліон долярів.

Сю суму зібрала вона вже по сплаті всіх біжучих зобовязань та видатків. А роблять сі видатки не малу суму. Після обрахунку канцелярії Українського Народного Союза, за час свого існования канцелярія виплатила своїм членам посмертних запомог на загальну суму 2 міліонів 7 тисяч 336 долярів, а запомог за каліцтва та недуги на суму 66 тисяч 269 долярів.

Значить, за 30 літ свого існования Український Народний Союз заплатив своїм членам разом 2 міліони 73 тисячі долярів у запомогах.

Сі два міліони є памятником великої праці Українського Народного Союза для своїх членів. Повний міліон, що остається на майні Українського Народного Союза, се запорука його будучности. Два міліони долярів, виплачених на запомоги, се його минувшість, що свідчить доказом вірности Союза для своїх членів.

ІМІҐРАЦІЙНІ ВИГЛЯДИ.

Іміґраційний комітет палати послів ухвалив уже проект закона, після котрого мається з кождого краю світа допускати в році до Злучених Держав вільки 2 проценти (одну 50-у частину) того числа іміґрантів, яке з даного краю було тут в році 1890.

Які наслідки потягне ухваленне сього проекту, відомо. Коротко кажучи, він зменчить значно число іміґрантів зі всіх країв Европи, але передовсім з південної, середної та східної Европи.

За аґітацією за сим ваконом стоїть розумованне, що мовляв іміґранти зі західної та північної Европи лекше стають Американцями. Проти закона промовляють згляди людскости, після котрих на доступ до Америки заслугують головно ті краї, які тепер терплять найбільше через военні та повоенні лихоліття.

Ухвала іміґраційного комітету важна тому, бо сей комітет є міродайним чинником в іміґраційній справі. Його ухвала значить, що Злучені Держави відкинули всякі згляди людяности, та руководяться тісно зрозумілими націоналістичними інтересами.

До такого поступовання Злучені Держави безумовно мають право, але таке поступованне не причиниться до поширення в світі віри в безінтересовність „Вуйка Сема", яка йому часто так дорога.

ПОСТУП СЕРЕД РОСІЙСЬКИХ ПОЛІТИКІВ.

Бувший голова Комітету Допомоги Голодуючим в Росії професор С. П. Прокопович у своїй розмові з українськими діячами зазначив, що серед російської еміґрації за останні часи народилась течія, якої раніймше не було помітно. Наслідком свого гніту російські демократичні круги прийшли до висновку, що їм те тільки не треба боятись націоналізму інших народів, а й самим виховувати у себе почутте здорового націоналізму. Зазначуючи, що він і сам належить до такої ґрупи, проф. С. Прокопович дивиться, що будуча Росія оновиться на ґрунті економічному, шляхом самодіяльности на місцях. Відновленне „единої неділимої Росії" проф. С. Прокопович знаходить неможливим. Навіть при затраті найбільшої енерґії заінтересованих в тому ґруп утворенне „единої неділимої Росії", якої вона була перед війною, неможливе, бо не знайдеться такого правительства, котре змогло би задовольнити всі нації.

Почутте національного еґоїзму диктує Росії відокремитись цілком від інших націй і стати на ґрунт як політичної так і економічної незалежности. Для економічного розвитку Росія має досить добрий ґрунт, як в богатстві лісів, копалень і т. і. Все те мусить бути виключно для Росіян.

Кожда країна, зазначує проф. С. Прокопович, мусить економічно сама себе захищати. Пізнійше, країни, що входили в склад російської імперії, можуть прийти до необхідности кооперативного співжиття.

Що торкається зокрема, каже він, України, то самостійність її являється цілком природним явищем.

НА УКРАЇНІ „СПОКІЙ!"

ЗНОВА ВІСІМ ПОВСТАНЦІВ РОЗСТРІЛЯНО.

Київський ґуберніяльний суд закінчив судову розправу проти отамана Шкари і його товаришів.

Загін Шкари оперував поруч з загонами Зеленого, Петранка-Білошанки та інших в районах сіл Процева, Воронькова й інших на Переяславщині.

ВИРОКОМ СУДУ ДМИТРО І ТОДОСЯ ШКАРИ, ГАВРИЛО І ДАНИЛО БЕЗСМЕРТНІ, КОЛОМИЄЦЬ, ДЯЧЕНКО, ТИМЕНКО І КИЯШОК ЗАСУДЖЕНІ НА СМЕРТНУ КАРУ З КОНФІСКАЦІЄЮ ВСЬОГО НАЛЕЖНОГО ЇМ МАЙНА.

Решту підсудних засуджено на відсидженне в тюрмі: 1 на 10 літ, двох на 6 літ, 1 на 3 роки. Трох підсудних виправдано.

Ось який спокій на Україні і яке „поєднанне" з повстанцями, про яке репетують большевицькі папуґаї!

БОЛЬШЕВИКИ У СВОЇМ ВЛАСНІМ ОСВІТЛЕННЮ.

(За російським соціялістом демократом Даном).

Большевики устроюють в Росії нераз певного рода фінґовані (удавані) публичні процеси, або радше дискусії в формі процесів карних, на котрих стараються опоганити та наклеймити деяких, невигідних або й небезпечних для них людей, котрих не можуть на свій превеликий жаль таки дійсно дістати в свої руки. Очевидно — коли би їх дістали, то не скінчилобися на удаванім процесі, але — особи їх поставили перед публичний трибунал революційний а тави засудили на смерть „недопускаючи амнестії" (гарна се „амнестія", о котрій рішає сам засуджуючий суд!), а бо „чека" чи там господітуправленіе" зробило би з ними порядок в короткій дорозі та післало в „штаб Духонта" чи там в „Земельний Комітет".

Недавно відбувся такий фінґований процес в Москві проти убійників Воровського (увільнених трибуналом суду присяглих в Льозанні), против рос. соц. демократа Дана, живучого рівнож заграницею) та ще проти двох чи трох ненависних большевикам політиків.

Всіх їх гарненько позасуджували, кого на смерть ,кого на каторгу і бодай в сей спосіб облегчили троха своє серце.

А Дан їм таки дуже сидить у печінках: сам старий російський революціонер — дуже добре знає рос. діла, знає й добре слабі сторони большевизма. А що найважнійше: він уміє з урядових матеріялів і звітів видаваних большевиками робити дуже добрий ужиток і витягати з них інтересні висновки, що дуже не подобаються тим непомильним папам соціяльної революції, пересвідченим, що лиш у їх руках є ключі до царства суспільної справедливости.

Недавно оголосив Дан статтю під заголовком **„Большевики у своїм власнім освітленню"** з котрої подаємо тут важнійші місця. Цілої статті Дана не беремось перекладати, бо вона переповнена статистичними даними, що булоби може троха за сухе та нудне для шановних читачів „Свободи". А квестія большевизму для нас не є обоятною: преціж більше як три четверти нашої нації живе під большевиками. Тай взагалі і цілий большевизм у Росії — се дуже інтересний експерімент (проба), заслугуючий на увагу кождого інтеліґентного чоловіка, а зосібна кождого, що займаєся суспільними справами. Не треба лише забувати на висказ великого знатока Росії та російського народа президента чсл. републики **Масарика, що большевизм се спеціяльна, часто російська хороба,** котрої нема рації перещіплювати на инший здоровий орґанізм. Лише для людей, котрі ані не знають російської національної вдачі (гляди на статтю Ґоркого про рос. жорстокість!), ані рос. історії а зосібна історії російської революції — можуть большевицькі кличі представлятись якимсь новим божим откровеніем, якимсь універзильним ліком в роді „Пейн-Експелера" — а на всі суспільні болі та хороби. Послухаймо отже, що говорить про ту незвичайно інтересну справу один з визначних Росіян, до того й сам соціяліст та ревелюціоніст.

Клим Обух.

I.

З нагоди послідного конґресу комуністичної партії Росії видав її Центральний Комітет: грубу книгу під заголовком **„Утоґі (вислідки) партійной работи за ґод 1922—1923".** Та книга надзвичайно цікава для кождого політика, а передовсім для кождого, що стоїть близько до робітничого руху. Вона подає рівночасно знамениті матеріяли для оцінення теперішної політичної ситуації в Росії.

Зосібна — дуже поучаючі є ті глави згаданого звіту, що відносяться до средств і метод „обработки" так своїх власних партійних членів, як і широких мас робітничих та мужицьких взагалі, а далі — червоної армії молодіжи, жіноцтва і т. ин. а то в дусі і після плянів політичних ґенралів партійних.

Тим цілям служать тисячі оплачуваних секретарів партійних орґанізаторів, пропаґандистів; — сотки часописей, клюбів, бібліотек, читалень, партійних шкіл ріжного рода і з ріжними плянами науковими включно до 12 „комуністичних" університетів з 6239 слухачами. — Короною тої цілої будівлі є „Центральний Комітет" зі своїми департаментами і відділами, зі сотками своїх урядовців та з десятками тисячів „кавалків" впливу та експедиції.

Число членів комуністичної партії Росії (вже з Вел. Україною) виносило після звіту з 1. січня 1923 р. **триста сімдесять два тисяч девятьсот осіб** (372.-900).

Коли взяти на увагу, що советські републики мають разом 120 міліонів людности, то один вписаний, дійсний, комуніст припадає на около 322.

Тут насуваєся зараз порівнанне з соціяльною демократією Німеччини, де один соціяльний демократ припадає на 50 до 60 мешканців взагалі. І ми би хотіли зараз переглянути також **касовий звіт** большевицької партії, щоби після того **найліпшого** мірила пересвідчитися, як великою є жертволюбність і партійне привязанне російських комуністів. Тут би було інтересним знати також як високі були **членські вкладки** та взагалі варта би було довідатись про господарські та буджетово-технічні здібности членів, що при так низькім їх числі, дають їм змогу виконувати так величезну працю. (Звіти німец. соц. демократії є власне під цим оглядом дуже докладні).

Однак тут власне входимо у область, котра нас поучує, що партія рос. большевиків-комуністів не має майже нічого спільного з тим типом партійної орґанізації, котрий опирає своє істнованнє і свою господарку на реґулярно плачених членських вкладках. Грубий том большевицького звіту, що на 465 сторонах і у 32-ох главах говорить про найріжнороднійші области партійної роботи — не містить **ні одного навіть уступу про стан касовий та буджет партії!** Нема і в тім звіті, не було і в попередних і найменшого намеку про ту квестію, що є власне найважнійшою у кождій партії, бо дотичні дані дають найкращий доказ про ідеальний і моральний звязок членів між собою та про можливість партійної роботи взагалі! Що більше — нема навіть згадки про се, чи большевицька орґанізація (в Росії — не нпр. в Америці, де членів таки добре ріжними складками притискаєся!) взагалі знає інституцію партійних вкладок, а коли би і знала, то чи сума тих вкладок взагалі грає якусь ролю в буджеті партії!

І та люка в большевицькім звіті легко зрозуміла: в противности до всіх других політичних партій на світі, котрі істнують і ведуть свою діяльність на кошт своїх членів, що для партійної ідеї дають певні матеріяльні жертви, **большевицька партія істнує лише на кошта державні!** Іншими словами: тих **більше як 300 цілком безправних і без всякого впливу горожан — не комуністів мусить платити податки на те, щоби оден комуніст міг жити і робити на них свої експеріменти!** А коли часть партійних видатків покриваєся також з доходів ріжних державних предпріємств, то це на одно виходить: не большевики не дістають на свої цілі з таких доходів нічого, тай взагалі — вони не сміють орґанізувати ніякої иншої партії. Вони можуть бути що найбільше „безпартійними", а люди безпартійні—якіж можуть мати „партійні" видатки ! Лише большевик-комуніст є в советських републіках чоловіком-горожанином, всякий другий, хочби не знати кілько літ пересидів за соціялізм в царських тюрмах — через те, що є меншевиком чи соціяльним революціонером — є тим самим (в очах большевиків) державним зрадником заслугуючим на розстріл!

Зато з **державної каси,** що є властиво власностию всіх мешканців-горожан советської републики покриваються не лиш кошти удержання центральних комітетів та льокальних орґанізацій, але і кошти всіх безчисленних „ячейок" (орґанізаційно-аґітаційних ґуртків) між робітниками, селянами, у червоній армії, а далі кошти ріжних секцій, секретарятів, комсомолів (орґ. молодежи), партійних шкіл та університетів, клюбів, бібліотек, видавництв книжкових та часописних.

На державні кошта жиють всі партійні робітники, секретарі, пропаґандисти і т. ин.

Тут не залежить добробит партії від доброботу членів, котрі важкими старанями і жертвами стараються добробит, успіх партії уґрунтувати. Противно — **в большевицькій партії залежить особистий добробит партійного члена вповні від партії,** зглядно від визших партійних властей. Це власне партія в особі свого Центр. Комітету всіх тих людей наділює посадами, їх здирає, зглядно і проганяє. В руках Центр. Комітету лежить доля тих безчисленних членів партійної бюрократії, та їх родин, тим більше, що **Центр. Комітет** в наслідок **диктатури партії над державою** обсаджує не лиш посади партійні але і посади при урядах.

Що більше: удержавненне більшої части промислових предприємств дало в руки Центрального Комітету силу **настановляти робітників та відправляти їх!**

Той Центр. Комітет може взяти робітника від одної роботи, а приставити його до другої гірше платної; він може його **перенести** з одного місця на друге, що лежить **пару тисях кільометрів дальше,** та знищити через се матеріяльно і його родину; — він може взагалі відобрати робітникови всяку можність зарібку а через це і життя!

Не можна поминути ось якої ще справи:

Вправді — члени партії вкладок до каси партійної не платять, а ціла партія удержуєся на кошта державні але є еще один спосіб, в котрий партія чи під її командою стояча держава приходить до грошевих засобів. Є це так звані **„виликування"** на ріжні цілі, як нпр. на який новий літак або і на цілу секадру літаків. Цей спосіб знаний і у других краях, нпр. у галицьких Українців і вже там носить знамя певного рода морального примусу. Але в большевицькій Росії є це цілком звичайним **вимушенням** і добре ще, коли викликуючий хоче витиснути дещо з якого забагатілого „непмана". Але викликують нераз зі злоби і цілком бідних людей, котрі потім послідну одежину мусять продавати, щоби лише не стягнути на себе заміту „неблаґонадьожности" зглядом якихсь большевицьких предпріємів! Серед теперішних обставин в большевії, де всьо залежить від самоволі і насильства — таке збиранне грошей на покриттє коштів, котрі легко мож покрити вже з самих податків є у високім степени неетичне і деморалізуюче, а на всякий випадок — прямо провокаторське.

О Колосун.

ВІЛЬНА ПІСНЯ

(З холмського „Нашого Життя").

Нихай наш ворог бенкетує,
Нехай пишається в собі,
Народ наш дух свій загартує,
В нерівній важкій боротьбі.

Гнила в народі кров сцідиться,
А в шилах свіжа закипить,
Завзятте й міць умить знайдеться
І кат проклятий задріжить.

І встане Велит Український,
І громом гряне на катів,
І зоря волі нам заблисне
І забренить свобідний спів.

Хоч мало нас, та з нами правда
І віра в святість наших дум,
Не зломить їх ні кат, ні зрада
На смерть катам на стид і глум.

Хоч мало нас і люд нещасний
В ярмі катівському мовчить,
Та в нас надія ще не гасне,
Ще наша кров огнем кипить.

Нехай наш ворог бенкетує,
Нехай пишається в собі,
Народ наш дух свій загартує
В смертельній важкій боротьбі.

ДЕҐЕНЕРАЦІЯ МУРАВЛІВ

Приповідка про муравлів, що є кріпкі й працьовиті, мабуть щезає. "Ля Ренесанс" пише, що мурашки мають один прогріх: люблять до божевілля отрую, вельми похожу на етер. Отрую цю беруть муравлі від одної породи комах. Комахи ці ваділюють цю ароматичну отрую із окремих залоз. Пильні мурашки, згідно з традицією, мусіли би повбивати шкідні комахи й поусувати їх, щоби чим скорше могли вертати до своєї праці. Та мурашки противно, шукають таких комах, шукають як можуть найбільше й відбирають своїм сусідам. Дослідники муравлів кажуть, що у мурашок, котрі залюбки вживають і богато цієї отруї, — запримітили крізу в розплоджуванню й чисельне зменшування, а заразом і деґенерацію в будові молодих мурашок. Вони не є спосібні до ніякої роботи.

КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ

(Жертви вплачені до Обєднання в січни 1924 р.).

1) Сиракюз, Н. Й., о. сов. Левицький ... 10.00
2) Ню Йорк, Н. Й., Ліга Американських Горожан Укр. Роду, переслав С. Дембіцький ... 185.50
3) Филаделфія, Па., Др. Вол. Ґалан ... 1.00
4) Филаделфія, Па., о сов. Кінаш ... 10.00
5) Филаделфія, Па., Громадянський Комітет міста Филаделфії (переслав Евген Якубович 88.00, а Й. Пеленський 89.50) заколядував разом ... 177.50
6) Бриджпорт, Конн., на гостині в Мартина Підлуського, зібрали Йосиф Підлуський і Дмитро Постоловський ... 5.00
Зложили по 2.00: Петро Левкович, Іван Кіндзерський і Мартин Підлуський; по 50 цнт.: Стефан Тилечкан, Петро Гринюк, Дмитро Постоловський; по 25 цнт.: Теодор Глива і Йос. Підлуський.
7) Скрентон, Па., т-во ім. Мирослава Січинського, від. У. Н. Союза, переслав о. Залітач ... 10.00
8) Медісон, Ілл., збірка, переслав Микола Павлів ... 6.50
9) Бавнд Брук, Н. Дж., збірка на мітинґу парохіяльнім, переслав Василь Троян ... 9.65
10) Стейпелтон, Н. Й., бр. св. Арх. Михаїла, від. 211 У. Н. Союза, переслав Іван Ґеба ... 16.25
Зложили: Бр. св. Арх. Михаїла 10.00; по 50 цнт.: І. Ґеба, П. Рій, Д. Фостик, В. Ґеба; по 25 цнт.: І. Борик, В. Карпів, В. Ікрепкий, В. Наконечний, М. Ришітник, А. Рудяк, Ф. Совтан, О. Савіцький, П. Тіцький, С. Бояновський, Н. Трач, В. Стичак, Л. Ятва, М. Макар, Н. Маськовіта, Н. Юрків.
11) Гов Кав, Н. Й. По 50 цнт.: Харитон Захарчук, Палаґія Захарчук і Григ. Онисько (другу половину на інвалідів) разом ... 1.50
12) Істон, Па., збірка від громади, переслав В. Дроботій ... 35.00
13) Бедфорд, Інд., Фмитро Филипович ... 1.00
14) Йонкерс, Н. Й., українська гр.-кат. парохія св. Арх. Михаїха, пер. о. Сполітакевич ... 164.45
15) Плейнсборо, Н. Дж., Дмитро Лацік ... 2.00
16) Кромптон, Р. Ай., Андрій Кондрат ... 1.00
17) Аллентавн, Па., о. мітрат Др. Йосиф Жук ... 5.00
18) Трентон, Н. Дж., Павло Стадник ... 1.00
19) Сейнт Джозеф, Мо., збірка на хрестинах у Івана Кульчицького, переслав Стеф. Юркевич ... 9.50
20) Филаделфія, Па., о. Мих. Кузьмак ... 10.00
21) Ембрідж, Па. і Вудлавн, Па., переслав о. Ортинський ... 100.80
В Ембрідж заколядували шкільні діти 52.30, а то перша група: Анна Лаврішок, Марія Петрушкевич, Олена Валько, Анастазія Ґалаґан, Марія Лаврінок, Юрий Вороновський, Роман Ортинський, Мих. Вороновський і Вас. Соломчак 32.35; друга група: Марія Дружбицька, Кат. Владичак і Марія Судя 13.80, а третя група: Іван Родьо, Іван Антошек і Павло Ліщина 4.15; Мих. Родьо зложив 2.00. В Вудлавн азколядували: Олекса Ревть, Йосиф Деленко, Іван Книжик, Іван Добош, Петро Добош і Мик. Деленко 48.50.
22) Бофало, Н. Й., коляда шк. дітвори при укр. кат. церкві св. о. Николая, переслав о. шамбелян Курилло ... 60.00
Всього на ріжні цілі заколядовано 130.50.
23) Горнель, Н. Й. Заколядували Василь Лаврів і Григ. Бобовник 25.00, з того половину на інвалідів, а тут ... 12.50
Зложили на обі цілі: Григорий Бобовник 3.00; по 2.00: Василь Лаврів (ст.), Вас. Лаврів (мол.), Ілія Назар, Роман Підкович, Й. Вавручак, Іван Ґалатьо, Стефан Катола, Михайло Добрянський і Іван Шиделко; по 1.00: Петро Пелех, Ольга Лищишин, Олекса Олексин і Марія Співак.
24) Ірі, Па., з рамени бр. св. Петра і аПвла колядували: Н. Сьвідерський, В. Гаврилів, І. Пеленський і М. Пеленський, заколядували 37.85, розхід 7.85, решту переслав В. Гаврилів, а то0 ... 30.0.
Зложили: Ф. Салайчук 5.00; П. Фузарович 3.00; М. Сьвідерський 2.00; В. Томс 2.00; В. Юрцан 1.50; Т. Сатишур 1.50; по 1.00: М. Пеленський, Вол. Гаврилів, М. Томас, Й. Шелеста, Й. Вітковський, С. Квас, Г. Бекера, Д. Сьвідерський, Е. Троха, І. Валах, Н. Гаврилів, К. Пеленська, І. Кавчак, І. Лихач, Ф. Комовюський, М. Габурський, Я. Волошанський; по 75 цнт.: П. Квас, І. Пеленський; по 50 цнт.: А. Макаровський, С. Мельник, Л. Сьвідерський, М. Й. аЧаковський, М. Буренко, І. Бубінський; по 25 цнт.: І. Лобода, К. Гаврилів, В. Гаврилів, І. Міцовсський, М. Данканін; А. Гаврилів 10 цнт.
25) Бруклин, Н. Й., Павло Козак, переслав о. Лотович ... 5.00
26) Деслодж, Мо., від укр. гр. кат. церкви переслав о. Лукаський ... 5.00
27) Рамей, Па., о. Микола Струтинський ... 5.00
28) Стаффордвил, Конн., Остап Ничай ... 2.00
29) Елизабет, Н. Дж., тов. Боян з коляди, переслав Роман Слободян ... 156.00
30) Ню Кенсінґтон, Па. Колядували: Михайло Земдедух, Іван Федан II, Юлія Пастернак, Швец, Ксеня Зілінська, Лиса і Марія Каліновська, а переслав о. Павло Процько ... 130.55
31) Лудлов, Масс., т-во ім. Франка, від. 253 У. Н. Союза з коляди переслав Ів. Приступа ... 25.00
32) Донора, Па., з рамени від. 232 У. Н. Союза колядували: Михайло Конин, Іван Пандрак, Йосиф Ваціавський, Мих. Ріпка і Антін Преца. Переслав Іван Пандрак ... 20.25

РАЗОМ ВПЛИНУЛО $1.218. 20

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

СІРНИКИ-СВАТАМИ

У Франції молоді дівчата, які мають охоту вийти замуж, носять зелені стяжки. Так вони на вулиці парубкам дають знати, що вони ще вільні В Голяндії инший звичай. Тут більше охочих до одружіння молодих хлопців, як дівчат, от же службу сватів сповняють тут сірники. Коли молодому парубкови сподобається дівчина, йде він до її хати з незапаленим цигаром і просить огню. Дістане огю, то це знак, що дівчина прихильна йому. Та цього ще мало. Парубок жде ще кілька днів, щоби батьки дівчини могли розвідатися про ньгоо близше. Потім у друге йде. Стукає до дверей і знову просить огню, щоби закурити цигаро. Коли дадуть йому тепер бажаний сірник, то це виразний знак, що хлопець сподобався дівчині. та що родина не має ніщо проти одружіння. Самособою прикро йому, коли прийдеться вертати з незакуреним цигаром. В кождому разі виходять добре на цьому звичаю фабрики. Від часу, як у Голяндії війшов у життя цей новий звичай, зуживають значно більше циґар і сірників. Також фабриканти стяжок у Франції не нарікають.

Сенатор М. Черкавський.

ПРО ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВЕНСТВО НА ВОЛИНІ

(З холмського тижневика "Наше Життя").

Після архиеп. Антонія, який накоїв на Волині чимало лиха, волинську катедру заняв еп. Евлогій. Це вже було перед початком світової війни, коли в повітрі носився запах пороху, коли і без Сараївського інциденту відносини поміж Австрією та Росією до того напружились, що з дня на день можна було чекати оружного вибуху. Антонія було усунено з Волині на вимагання австрійської дипльоматії, як ебезпечного для бирових зносин поміж Австрією на прикордонній Волині. Антоній і справді дрочив "лоскутную" імперію своїм пустим, але галасливим "Союзом русского народа", якою "дѣятели" скупчились у Почаєві. В той же Почаїв він наприймав богато ріжньої наволочі, зібгців-москвофілів, з яких богато поробив православними священиками, нібито утворюючи таким родом кадри майбутніх працьовників по наверненню на православе галицьких униятів, а справді засмічуючи далі ріжним авантуристичним елементом ряди волинського духовенства, і між якими — як кажуть — були й військові шпіони. Отже Антонія дипльоматично перенесено на датедру в Харкові, а на Волині посаджено Евлогія, такого-ж самого ворога Австрії і всього того, що офіційно вважалось інтриґою Австрії, а значить — українства.

Щоби бути обективним, не можна сказати, аби новий волинський Владика охоче ішов слідами свого попередника у справі розмножування на Волині неосвіченого духовенства Його тверезий розум, що напевне не міг ідеалізувати укладу духовно-релігійного життя московської Руси XIII століття, і практика холмська навіть служили гарантією, що на Волині, серед епархіяльного духовенства, буде ним переведена потрібна санація. Але дух "злого генія Волині", як називали Антонія, впливав на Евлогія навіть з далекого Харкова. Крім того в цілій Росії панував **Распутін** і мода на **"святих простенцов"** була загальною, — отже не так то легко було викорчувати і "простенцов" волинських. Бодай для того потрібен був час. Правда, трамвайні кондуктори на попів більше не висвячувались, але з **"пастирської школи"** виходили по давньому нові кандидати на священиків та займали кращі парохії.

Висвячування таким родом малоосвічених осіб на Волині стало модою. Громадянство волинське, що спочатку обурювалось роботою своїх архиереїв, махнуло рукою і почало ніби привикати бачити в духовній рясі тільки **неука**. Навіть селяни, які передтим дуже добре знали, що на попа не так-то легко вивчитись, що треба аж 10 літ вчитись у "малій" та великій" семинарії, аби бути попом, тепер змінили свій погляд на цю справу. "Тепер леда дурень попом може бути" . . . — казали дядьки. Розумовий і кваліфікаційний престіж духовенства в їх очах понизився на кількадесять процентів і одночасно майже кожне приписне село стало вимагати собі від епархіяльної влади священика, якби в тому пересвідченню, що кандидатів на таких священиків вистарчить; того добра є досить. . . Часто почали виставляти кандидатами своїх таки односельців, що "десь там чомусь учились і вміють читати й добре співати"... Таким робом волинське духовенство опустилось до найнижчого освітнього рівня: ті що повинні бути "світильниками, яких поставляють не під спудом, а на свічниці" добрими вчителями своїх парохіян, що можуть дати добрий і розумний "отвіт всякому вопрошающему", оказались навіть не тим евнагельським слугою, що закопав свій талант, а слугою непокликаним, без жадного талану. Утворитвся пересічний тип волинського попа: брудного, обшарпаного, роспатланого, що іде на драбиняку, з соломою в чуприні, поганяючи коні або на ярмарку порося в мішку дрочить. Ця "демократизація" нашого духовенства була-б може й на місці, колиб вона походила з бідности, і не заставляла-б селян підсміюватись та пальцями показувати; коли-б вона покривалась розумовою й моральною висшостю над сірою селянською масою. Та, ба! цього не було, — "і селянству не було за що своїх "отців духовних" поважати. Коли селяни бачили вого або сусіднього священика за чорною працею, то слушно поясняли це або скупостю священика, або просто його нездатостю з'ужиткувати від церкви час так, як це могла би людина інтеліґентна і "пастир словесного стада", серед темного відсталого села, бо в останні часи "словесне стадо" зосібна почало ставити перед своїми пастирями вимагання чималі.

ДОПИСІ

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Народні освітні курси в Джерзи Ситі.

Знання, це найбільше богацтво людини. Людина зі знанням, образуванням, вишколенням може перейти весь світ, і всюди здобуде собі місце, шанобу й кусок хліба. Найліпшим і найдогіднійшим місцем для здобуття знання й образування — є школа.

Та на жаль не всім була й є спроможність ходити до школи й набути науку! Всякого рода „. . .инчі" умови не позволяли бідним і убогим користати зі жерела освіти й знання. Ізза ціх то причин є серед нашого народу велике число безграмотних, мало-грамотних, недовчених, а мало, дуже мало дійсно образованих, учених одиниць — правдивих інтеліґентів.

Розуміємо це дуже добре — всі. А передовсім добре розуміють ці, що відчувають вельми болючо брак цього знання й науки, які кругом себе бачуть — а самі її не мають, а так хотілиби мати!

І одиниці, що бажають добути як найбільше цього, чого їм недостає, звернулися до мене, чи я не зґодивбися їх „учити", чи не хотівби помочи їм добути хоч частину цього, що другі мають.

Томуто я, маючи вище образування, чувбися вельми гордим, як що я мігби зужити своє знання на користь мойому народові й собі на хосен.

Тому звертаюся до всіх, що жадні знання, і вірять, що я поможу їм до частинного хоч здобуття знання, хай зголосяться листовно до мене, подаючи своє імя й назвиско, рід і висоту свойого образування — чого бажалиби тепер учитися, щоби після цього я міг отворити найпотрібнійші курси.

Хай ніхто не боїться подати всьо, чого бажавби учитися. Як побачу, що це буде за тяжко на мене одного, а діло буде поважне — то знайдуться відповідні люди, що поможуть мені, аби лиш це діло не упало.

Усе залежить тільки від людий!

Голоситись можуть неграмотні, малограмотні, і з вищим образуванням, і охочі навчитися чужих мов або й иньших потрібних їм предметів.

Ласкаві зголошення слати на адресу:

Mr. Peter Kowalchyk,
88 Dey Street, Jersey City, N. J.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З діяльности Українського Демократичного Клюбу.

На протязі короткого часу, бо всего одного місяця, приступило в члени Українського Демократичного Клюбу в Ню Йорку около 150 осіб. На спорядженне власного льокалю, котрий находиться при 59 Ст. Маркс Пл., члени зложили приблизно пятьсот долярів.

Орґанізатори Українського Демократичного Клюбу прийшли до заключення, що Клюб повинен мати звязь з Американською Демократ. Партією, представляючу робітників і середню клясу американського народа та найсильнійшою споміж усіх партій в Ню Йорку. Тепер нюйорські Українці через свій Клюб входять в контакт з Американцями для спільної громадської праці для спільного добра.

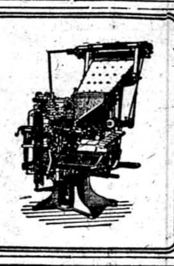
Клюб перед двома тижнями вислав до Вашинґтону на руки Іміґраційної Комісії резолюцію з протестом проти ще більшого обмеження іміґрації до Злучених Держав і проти вчислення східно-галицької іміґраційної квоти до польської квоти.

Одначе Клюб має широкі пляни для своєї громадської діяльности, яку зачне в найблизшій будучности. В тій ціли дня 10-го лютого с. р. в Українськім Народнім Домі відбудеться орґанізаційне віче Клюбу, на котрім будуть промовляти наші й американські бесідники, між іншими місцевий радний і посол до стейтової леґіслятури.

Кождого вечера в льокали Клюбу будеться давати інформації і поміч тим, котрі стараються о горожанство, а дальше будуть уладжувані лекції на тему: як стати американським горожанином. Все буде доступне і безплатне для кождого Українця. Також Клюб буде брати чинну участь в кождорічних передвиборчих кампаніях і виборах; словом, буде робити все, що буде в силі і чого громадські справи вимагати-муть для піднесення нашого суспільного і культурного життя.

Длятого, що в Клюбі гуртуються і такі, котрих погляди на старий край ріжняться, Клюб як такий буде безсторонно відноситись до української політики, а поміч краеви давати-ме після своїх сил, не виступаючи проти жадної української народньої орґанізації.

I. M.

Модест Левицький.

НЕГАЙНА СПРАВА.

Діялось воно на Волинському Поліссі за часів минулої холери.

Пізня вже осінь була, началась Пилипівка.

У місточку Горбовичах, що над Припяттю, ще не було холери і сусідні села якось крив Бог від того лиха, але з дальших місць приходили разураз страшні вістки: у Звягелі, казали люде, сотнями народ помірає, в инших місцях бунти якісь були, розрухи: палив народ, кажуть, ті холерні "байраки", що їх понаставляли на лихо та на погибель людям; лікарів, кажуть, вигонили люде геть дрючками, а десь, кажуть, і вбили лікаря; труять ніби то лікарі народ, а хто тільки заслаб на ту холеру, того зараз живцем у домовину кладуть, вапном його засипають і ховають живцем таки. Москалів, кажуть, на ті бунти начальство нагонило, усмирення робити.

Всячину розказували. Казав і староста — він що суботи у волость ходив — що там писарчуки з ґазети вичитували про ті бунти та що народ дуже помірає, найбільше в Саратовській ґубернії — далеко вона, аж за Київом — а що ніби то лікарі народ труять та живцем ховають, так це брехня. І був приказ від справника у волость, щоб людей строго глядіти, "вольненія" щоб не давати, особливо брехень усяких щоб не розпускали; бо народ темний — попусти йому тільки, дай "вольненіє", то й бунт зараз зроблять. Як тільки язика котрий дуже розпустить — у холодну садовить і урядникові зараз донесення давать. А найпаче як хто, не дай Боже "неблагополучно" заслабне — цею мінутою у волость, щоби дати знать "конним нарочним".

Горбовичі — маленьке, глухе містечко, геть далеко у четрях Полісся, серед віковічного соснового бору, між болотами; шльхів туди добрих нема і почта не ходить, і начальство всяке, Богу дяка, не часто довідується, і живуть там собі люде тихо, мирно, бунтів ніяких не знають, слабують і помірають якось "благополучно" — як Бог дає. Тільки останніми часами, як пішла оця чутка про холеру, почало й у Горбовичі заглядати всяке начальство: становий був аж тричі, оден раз був лікар, обходив з урядниками всі двори, заглядав у крамниці, загадував людям, щоб повивозили гній із дворів і сміття та помий у хатах не держали, воду щаб варили та тільки таку варену щоб пили та ще иншого всякого наговорив такого чудного, хто його там пригадає?

Урядник то вже що тижня наїздив у Горбовичі; настановив скрізь по місточку десятидворних, "для безпорядку", як вони казали — щоб помагали соцькому і старості не давать "вольненія" людям і доглядати, чи не заслабне хто неблагополучно.

Мабуть і справника треба було сподіватися, бо урядник вигнав на дорогу гатить калюжі так оквбані, що дощі було порозмивали.

Одного вечера — темно вже було, дощ, вітер, негода — у Горбовичах почувся почтовий дзвінок; щось поїхало вулицею і спинилось на майдані біля розправи*).

Соцький і староста зараз подались туди.

Це проїхав становий. Не роздягаючись, так як був з дороги у бурці, у шапці та у кальошах сидів він на ослоні у розправі.

Староста і соцький вийшли у розправу, вклонились і стали біля порога.

— Старосто! — озвався становий. — Зараз мені знаряди верховця, та добрий кінь щоб був; пакет треба екстрений**)

— А куди ґнати верховця, ваше високородіє? — спитав староста.

— У Степанків, у волость; звідтіля пошлють далі.

Староста, заклопотаний, чухав потилицю.

— Ну? Чого стоїш? — спитав становий.

— Та... де його тепер охочого знайти у таку ніч та у негоду . . . Можеб завтра дозволилиб . . . до-дня?

— Завтра? — скрикнув становий. — Екстренний пакет завтра? Та він завтра до-дня мусить бути в руках у справника. Розумієш чучело***) ти горохове? — крикнув становийш стукаючи кулаком по столі. — Сію мінуту щоб мені був нарочний, я з ним сам побалакаю, то він не то що у Степаків — до чортового батька поїде залюбки. А про мене, не знайдеш охочого, сам вези. Гайда!

Староста вийшов.

— Ну, що тут у нас? — спитав становий соцького. — Не болiють люде, не помірають?

— Та... всяко буває... Але міркуємо, що воно "благополучно".

— А так, що холери не чутно?

— Крив Бог. Бодай і не знати її.

— Дороги кепсько лагодять, соцький. Проїхати не можна. Разів із десять трохи не перевернувсь, поки до вас добрався.

— Та воно, ваше високородіє, у нас споконвіку такі шляхи, нічого не вдієш, хоч плач: бо пісковина. Хоч ти її гати, хоч підсипуй, ніщо не поможе: обсовується, дощі розмивають. А під таку добу — темрява яка, не вам кажучи, воно й перевернуться не диво. Тут і у день білий не скрізь проїхать... Ночувать їволите тут?

— Ні, поїду далі. В Озерянах у волости переночую. Тут у вас холодно тай блощиці мабуть заїдять..

— Таке діло. Бо у нас, не вам кажучи, й заведенія такого нема, як значить для благородних треба. З роду-віку не памятаю, щоб у нас начальство коли ночувало. Оце тепер часи якісь, прости Боже, настали, що і начальству безпокойство таке і людям клопіт.

— Да-а, — зітхнув становий. — А оце, звиніть ваше високородіє, дозвольте допросить; там, звідкіля ви їдете — нічого? благопушно?

— Нічого, — відмовив становий.

— Слава Богу, — зітхнув соцький.

Незабаром вернувся староста.

— Зараз буде, ваше високоріє. Поїдуть двоє, бо оден боїться.

— Про мене нехай їдуть хоч і троє, або швидко, — сказав становий. — Гукнеш їх сюди, як прийдуть.

Становий почав чогось шукати у своїх паперах. Трохи згодом у хату війшло двох парубків.

— А ну-те, хлопці, — сказав їм становий. — Махніть мені з оцим-то пакетом у Степанків, та живо! У валости там зараз розбудіть писаря, нехай зараз таки пре його далі, на Зятківзі, Босий Брід та у город, до справника. До дня завтра щоб там був, хоч на двоє перервіться. Чуєте?

— Деж ми його, ваша милость, поспіємо на завтра на ранок у город? Милуйте-жа, добіжимо, не попасавши, хіба луйте. Миж і до Зятковець не з коней дух випре, — змолились парубки.

— Та не вас же я, не вас, болвани, у город жену, — кричав становий. — У Степанків завезіть та писареві віддайте, він уже другого пошле. А ви собі у Степанкові хоч лусніть, хоч рачки до дому лізьте — мені однаково.

—О! Розумієте? — сказав староста. — Там собі, у Степанкові, попасете і підночуєте, а ранком до дому.

— Ну, з Богом! — сказав становий.

Парубки вийшли, а незабаром і становиу поїхав собі своєю дорогою.

Горбовичські післанці о півночі добігли до Степанкова, достукались у волости до писаря. Він вийшов заспаний, у кожусі поверх одної сорочки, у кальошах на босоніж, лихий, сердитий.

— Чорти вас носять по ночах, — кляв він. — Дня вам мало?... Чого там?... Який пакет? Не могли до ранку почекать?

— Хіба ми своєю охотою сюди гнали? — озвався горбовичський посланець. — Нате вам оце добро, бодай воно пуття не знало.

Писар взяв пакет, розглядів його.

— Від станового? — спитав він.

— А тож.

— А тиж звідкля?

— З Горбович.

— Щож у вас там становий робить?

— А мара його знає.

— Холера у вас?

— Яка холера? — здивувався парубок.

— Бунт може?

— Бунт? — перепитав парубок і аж очі вилупив. — Ні. нас Бог крив від таких злиднів поки що. Становий тільки приїхав.

— А звідкіля, не знаєш?

— Зо ставів. Ямщик*) той, казав, що його, що його привіз.

— Ага, — протяг писар. — То мабуть там щось скоїлося. Хіба я знаю?

— Микито! — звернувся писар до сторожа, що стояв при цій розмові босий, розхрістаний. — Одягнись і біжи зараз до почтаря, щоб цю мінуту гнав нарочного у Зятківці, з екстренним пакетом, скажи. А ти можеш отправляться, — сказав писар горбовичському посланцеві.

— Дозвольте, пане, тут підночувати, — попросив той. — Бо коні пристали, а ніч темна...

— Ночуй.

Пройшло може година, поки Степанквіський нарочний вибрався вже за дня, бо зблудив і до світу Божого плентався навмання, без дороги. Вже сонце зійшло добре, коли він станув у волости, підпаливши коня зовсім.

У власти вже були дехто з людей: староста, десяцькі. Взяли розпитувати післанця: звідкіля, що, як?

— З Горбович, — каже, — в ночі пригнали нарочного; становий там сидить. У Ставах, кажуть, холера, тай у Горбовичах, бачиться, не без лиха... Бо чогоб там становому сидіти?

— Еге ж, еге...

— До справника жене. Дух, каже, з коней нехай випре, аби "цею мінутою" доставили.

— Пссс... — похитували люде головами, — бунт може?

Пакет вислали з волости "цею мінутою" далі.

Зятьковецький нарочний розказав у Босому Броді, що у Ставах холера — не дай Господи. У Горбовичах бунт... Становий там сидить з урядниками, та нічого не вдіє. Оце до справника пакет жене, москалів мабуть щоб прислали. Не довели Мати Бажо.

Бособрідський нарочний добіг у город; з полудня було. Віддав пакет справцикові, а сам пішов по крамницях, бо писарша загадала йому дечого купить.

Не минуло й пів години, як уже гомоніли у городі перелякані жиди, що у Ставах, у Горбовичах, у Степанкові холера — не дай Боже. За вчорашній день померло душ 30, ні, не 30, а 50, це певно. У Горбовичах бунт. Урядника побили так, що його знає, чи живий буде — везуть його у город у больницю... Пристав просить справника, щоб москалів прислав.

Справді, все бачили, як справник дуже затурбований, проїхав швидко на звощикові до товариша прокурора, потім до полковника драґунського полка, а потім всі три поїхали до справника.

Потім справник послав на почту по кінного нарочного і виправив його з пакетом знов таки на Босий Брід.

У справника сиділи: товариш прокурора, полковник воїнський начальник і радились.

Перед ними на столі лежав той пакет від станового, розпечатаний, а в ньому стояло:

"Над Припяттю у Кмітовому ярі появились три дикі кабани. Я поставив вартових, щоб стежили на ними. Чи не приїхалиб ви на облаву? Може ще кого запросите? Будь ласка, сповістіть".

*) Канцелярія громадського уряду.

**) Посьпішний.

***) Випхане звіря, страхопуд.

*) Звощик, фірман.

Дмитро Маркович.

НА ВОВЧОМУ ХУТОРІ.

Степ широкий, призільний, безмірний, кінця-краю йому нема; тільки там десь далеко-далеко, мов море хвилюючись, зливається він з таким же як і сам безкарім небом. Від чудових степових голосів, від якогось незрозумілого шепотіння, що вчувається чоловікові в ловік торопіє, йому робиться тепу безкрайому, зпочатку чострашно, бо він очевидячки бачить, який він без міри малий проти цього простору, бачить свое безсилля; а далі отой широкий без краю степ, отой простір безмірний повертає чоловіка до думки про світову безкарість, про волю; око його мимохіть зупиняється на глибокому блакіті неба і він починае мислити про Бога, і спокійна, але глибока віра панує в його серці... Степ чарівний, таемний!...

Тиха, темна ніч обгорнула широкий степ; не видно було навіть маленької смужечки, котраб відріжяла небо від землі; усе чисто потонуло у темряві ночі і все мовчало. Аж ось подихнув легесенький вітрець і розігнав хмари; на небі замиготіла одна-друга зірка або як кажуть діти "зіроньки очицями заморгали" — і незабаром усе небо засіялось зорями. А безмірний суворий степ стоїть собі нерухомо, мовчить, обгорнувшись легенькою таемною млою. Тільки колинеколи зворушить степову тишу якийсь жалібний, незрозумілий крик, немов би заплаче мала дитина, або нечайно пронесеться глухий, задавлений стогін — пронесеться він далеко-далеко хвилею і замовкне... Про такий стогін люде кажуть: "то козак стогне й плаче у тісній домовині..."

Невеликий табун коней збився до купи; вони поволи паслися, щидаючи зелену травицю, і колинеколи своїм форканням зворушали степову тишу. Табунщики закутавшись із головою свитками лежали осторонь. Ще трохи далі у буряні так, що відразу й не запримітиш, сидить зігнувшись у двоє табунщик-вартовий.

На схід-сонця на небозводі коло самої землі зявилась сіра смуга світу; зірко почали примеркати і ве покрилось чудовою, чарівною півмлою...

— Пильнуй! — залунав по степу гучний несамовитий крик вартового...

Коні шарахнулись у бік і стали... Табунщики разом посхоплювались і побігли на голос вартового.... Почувся стогін, благання помилувати, простити...

Тим часом сіра смуга на небозводі росла, більшала і освітила купку табунщиків: вони вели конокрада. Високий, худий, кровю заюшений ішов він хитаючись, ледви волочив ноги; руки йому були скручені за спину й міцно звязані мотузком. В одній сорочці, та й ту табунщики геть пошматували, поки він пручався, силкуючись вирватись, в коротких мокрих від роси штанах і босий Р він дуже відрізнявся своєю поставою серед купки табунщиків. Ішов він мовчки, не просився, бо добре знав, що не помилують, що в степах такий уже звичай: коли піймають конокрида, то живого з рук не випустять — убють і скажуть: "собаці собача й смерть". І він блідий мов мертвий з блукаючим очей корився без суперечки, без змагання...

Незабаром біля табуна зісталось тільки двох вартових, а останні три посідали на коней і поскакали на Вовчий хутір. Серед них, із скрученими на спиной руками, з перевязаними під черевом у коня ногами, хитаючись на всі боки, їхав на кони й конокрад. Він добре знае, що над ним будуть люті муки, немилосердна бійка, а може й смерть, і всеж таки з усеї сили стискае коня ногами, мимохіть держиться, силкується сидіти рівно, боїться впасти й відразу скінчити рахунки з тяжким, нужденим, безталанним життям...

Ще не розвиднілось гаразд, як купка верхівців була вже в дворі у старого Тараса Вовка, що перший оселився на цім хуторі. Через скілька хвилин усі старі хуторяне зібрались до Тарасового двора. Вони мовчки поважно слухали, поки їх сини розказували про те, як піймали злодія, старий Вовк звелів молодечі їхати назад у степ.

— Ведіть його у мою хату. В ночі судитемем; тепер ніколи, — промовив Вовк. І конокрада віввели у хату.

Усі розійшлись, зістались тільки Петро та Микита Утікачі, Іван Вільний та Кузьма Перекотиполе — давні господарі Вовчого хутора.

Коло хуторських хаток заворушились люде: запрягали коней, виносили і складали на повозки клунки з харчами й усяку хліборобську справу — збирались їхати в поле і через пів години на хуторі нікого вже не було: всі поїхали на далекий гарман.

У Вовка в хаті мовчки сиділо в той час пятьох дідів, а в кутку коло дверей лежав звязаний конокрад.

— Ну, хлопче, — суворо, але спокійно почав Вовк, — послухай нас, а далі й ми тебе дещо розпитаемо... Двадцять пять літ минуло вже, як осів я тут на хуторі; багато в мене покрадено коней — і по парі й по четверо. Було й таке, що всіх коней покрадено — все тоді попродали і знову купили... Оттаке нам робили ви, злодії. Кажу тобі, щоб ти зав, що не помилуем: приймеш смерть таку, як заробив, а щоб муки тобі не було — признавайся: з ким був, де твої товариші, до кого коні водив на продаж? Признаешся — не буде муки...

Конокрад підвівся на ноги, хотів стоячи щось сказати, але захитався і сів.

— Сам оден хотів украсти... Я тільки що втік від злиднів та неволі... ніколи я не крав, — промовив конокрад захриплим, надірваним голосом.

— Признавайсь! несамовито крикнув Петро Утікач і вдарив конокрада по виду; сердешний упав до долу, обливаючись кровою... Всі раптом постали...

Тепле соняшне проміння освітило всі закутки без людного хутора; навкруги увесь степ любо та весело вилискувався на сонці; від усього Божого створіння віяло спокоем, тихими радощами, любовю, а з Тарасової хати, де були люде, виривався жалібний стогін, мішаючись з диким, несамовитим людськм криком...

Незабаром вийшли з хати Вовк і його приятелі. Хату вони замкнули, зіставивши там змордованого, заюшеного кровними руками й ногами конокрада, а самі поїхали на гарман.

Вовк похмуро насупившись дивився кудись далеко поперед себе. Якийсь нерухомий вираз мало його добродушне, заслалене, мов з бронзи вилите, лице... Всі вони їхали мовчки і немов ухилялися глянули оден одному в очі; очі їх блукали ні на чому не зупиняючись; вони дивились і нічого поперед себе не бачили — ні могил, котрі далеко маячіли, ні гармана, що білів серед степу... Нарешті, неначе відказуючи на чиєсь питання Вовк промовив:

— А може й справді не злодій, утік з Київщини... — і замовк.

Швидко перенісся він думкою до давніх часів свого кріпацтва і ось уже бачить себе молодим утікачем... Це було літ 25 назад. Здоровий, молодий парубок не витерпів він під тяжкою вагою крипацького ярма. Бійка, прикажчицькі баготи, через силу тяжка робота на сахарні — все те приневолило Тараса покинути рідне село й утікти в херсонські степи. Мало не 25 років минуло вже, як викрав він свою Оксану — теж кріпачку, привіз її сюди і збудував у степі далеко від людської оселі хаткумазанку; це була перша хата на Вовчому хуторі. Незабаром і инші утікачі почали селитись коло нього і тепер на Вовчому хуторі вже одинацять хат, у котрих живуть вільні, чесні, роботящі люде; живуть вони при достатках, за землю платять справно і засідателя, котрий колинеколи забігае до них, з голими руками не випроводжають від себе, щоби тільки не зачіпав їх. Всі вони перемінили свої прізвища і Тарас Співак, а по степовому Вовк обжився у степі і почав забувати кріпацтво з його батогами... А оцей злодій, душегуб, гірш душегуба — оцей конокрад знов живо нагадав йому минулі муки, давн пригоди й радощі — і все це сердило Тараса. Він проти своеї волі почував, що й його доля похожа на долю оцего злодія і хотілось йому викинути ці думки з голови, не згадувати того, що давно вже минулося, та не можна було відчепитися від тих думок, бо вони самі одна ра другою лізли йому в голову. Неначе жаль заворушився у нього в серці — і Тарас ще гірше розсердився, навіть вилаявся у голос поганим словом... Приїхали вони на гарман Робота на гармані йшла жваво й вони і собі щиро пристали до роботи — відгортали землю і кидали снопи. Вовк не вважаючи на свої літа з усеї сили немов з пересердя кидав солому, він хотів щирою роботою вигнати оті спомини із своеї голови, але й робота не помагала. Часто він ставав і спершись на вила безцільно дивився в далину; погляд його блукав ні на чому не зупиняючись; видко було, що він дивиться і нчого не бачить.

— Еге! видно, що дідові Тарасові не до Великодня йде, а до Різдва; видно, що дід наш старіе, — говорила між собою молодіжа, запримітивши, що Тарас частенько стае відпочивати. Та Тарас цього не чув, він наче жив новим життям. Це для ноого була новина. Ніколи йому перше не доводилось жити чимсь иншим окрім коней, пшениці, орнаки, сіяики, окім думки про дощ та засуку, не доводилось жити незвичайним життям, про щось невідоме клопотатись, піклуватися й думати про те, що вже 25 років назад минулося: до цього він не привик і важко йому було переживати це все.

Ці незвичайні для Тараса думки так його турбували, що аж піт йому з лоба котився. Витерши рукавом лоба, він перехрестивсь. Певно він і сам цього не домітив, він зробив це ненароком. Адже він разураз хрестився, як йому було чого важко: хрестився підіймаючи першого снопа, хрестився приймаючись витягати повозку з рова або сани з замету. Йому й тепер було важко і він перехрестився.... Аж ось залунала по степу жалібна, вільна українська пісня. Розлився її чарівний голос хвилею далеко, далеко по рівному степу, такий же широкий, вільний як і степ споконвіку рівний, багатий, споконвіку таемний...

Пісня ллеться і робота кипить. Тарас мов прокинувся працювати над соломою та пшеницею.

А на хуторі у той час було тихо. Сонечко пригріло й освітило одинадцять біленьких, чепурненьких хаток, що розсипались по балці. На подвірях кудкудакали кури та півень викликував, клюючи носом якусь погань і з поважним видом скликуючи своїх подруг, котрі завжди збігалися до нього, не вважаючи на те, що він трохи не разураз піддурював їх. У крайному подвірї метушилася купка дітей, роблячи з глини та з кізяку хатки, загороди, то що. Вони збірались сюди з усього хутора, кричали й бігали; декотрі з такою турботою клопоталися коло коліс, неначе вони й справді діло робили, а менші хлопчики тішились своїми будинками. Білоголові, босі, в одних сорочках, вони віддалеки нагадували собою метушення розворушеної комашні.

У замкненій хаті старого Вовка теж було тихо. Степан — так звали конокрада — прочумався був, але знов статив память і важко дихав. Ніщо не ворушило тиші, тільки цвіркун сюрчав у кутку та на печі инколи щось зворухнеться й зашелестить. На печі між комином та стіною блищали чиїсь очєнята. Придивившись гарненько, можна було побачити дівчинку років 7—8. Скоцюрбившись вона залізла у самісінький куток і притаївши дух, полохливо, але з цікавістю дивилась до долу на звязаного Степана. Каштанове її волосся нависло на опуклий, гарнесенький лобик і виразно відтіняло великі карі очі. Очі ті були не дитячі. Чи то страх мав на неї таке враження, чи може жаль безмірний, невинність, чистоту, щирість, велику силу жалю видко було у тій скорцюрбленій дитинячій постаті... Степан прочумався. Він щось прошепотві так недокладно, що нічого не можна було розібрати; виразно він промовив тільки слова: "води ... пити!...

Дівчинка здрігнулась і хутко злізла з печі.

Вона подала Степанові кухоль з водою і він з жадобою припав до нього пересмаглими устами.

Перший страх пройшов і Оленка присіла недалеко звязаного Степана. Він був у забутті. Багато разів він мов би прокидався і прохав пити і дівчинка з охотою подавала йому води. Нарешті він зовсім прийшов до памяти, тихо підвівся ... Оленка полохливо відбігла.

— Не бійся мене, — промовив Степан... — І у мене є діти... Дома у мене такаж дівчинка... як і ти... тепер... тепер вона сиротою буде... — І замовк.

Що він ще говорив, про що йшла розмова у злодія з ненароком полишеною у хаті дівчинкою — ми не знаемо; але увечері, як повернувся Вовк з товаришами із степу, Степан сидів розвязаний у кутку на лаві, а зза печі блищали очі — тіж добрі, повні жалю оченята.

Вовк сів край стола на покуті, а навколо посідали обидва брати Утікачі, Вільний і Перекотиполе. Мовчки, поважно сиділи діди. Каганець помалу блимав і його чернонovaте світло освічувало суворі лиця дідів; але очей їх зпід навислих бров не видко було, бо вони не дивились оден на одного, не дивились вони й на Степана.

Як би хоч оден з них глянув на нього, то може й відійшлоб у них запекле серце: Степан був блідий як смерть, очі його полохливо, оторопіло, з благанням у погляді перебігали з одного лиця на друге... Та дарма... лиця ті були мертві.

Вовк дістав з кишені коротеньку люльку, не хапаючись набив її тютюном і запалив. Дістав і Утікач свій гаманець, набив люльку і замислившись довго-довго кресав огонь. Губка давно вже горіла, а він не вважаючи на те уперто цокав кресалом об кремінь.

— Ну, годі! — промовив Вовк збентеженим голосом. Серед тиші, яка тоді панувала в хаті, голос його здавався дуже жорстоким. Всі здрігнулись, а Степан увесь затремтів і щільно-щільно притисся до стіни.

— Умів красти — умій і вмірати... Пора.... Як же буде, панове-громадо? — запитав Вовк.

— А так і буде: собаці собача й смерть.

— Вивезти та кийками забити, — промовили суді і всі замовкли.

Вовк виняв з рота люльку, повагом постукав нею об закаблука, витрушуючи золу і помало, не хапаючись устав, обернувся до образів і перехрестився... Всі його товариші вчинили теж саме...

— Ну, молись і ти, поїдем у степ, — забалакав Вовк до Степана й почав вилазити зза столу. Мовчки піднялись і його товариші...

Але в цей мент раптом несподівано щось зашелестіло і гупнуло з печі... Всі здрігнулись і обернулися: коло печі бліда нежива стояла Оленка; очиці її огнем палали й пильно дивилися на Вовка.

— Діду! простіть його! у нього діти є... Маленькі діти ... простіть!... — несміливо, зупиняючись, промовила Оленка.

Вовк здрігнувся, вхопився рукою за стіл, сердито насупив брови й мовчки, мов стративши силу, присів на лаву...

Усі сіли.

Тихо-тихо стало в хаті...

Усім стало ніяково і всі довго мовчали.

— Щож, панове?... — стиха, через силу промовив згодом Вовк. — Хіба?...

— Егеж...

— Усе від Бога! Він про те знае... — загомоніли судді.

— Так пустити? — запитав Вовк якось несміливо.

— А тож! пустити, пустити! ... Нехай його Бог простить! ... Молись Багу!... — весело заговорили судді.

Щось важке бебехнулось об землю і всі замовкли: долі лежав зімлілий Степан.

Пройшов рік і Вовчий хутір жив усе тим же тихим, мирним життям степовиків-хліборобів, тільки замість одинадцяти хат, їх було вже дванадцять. Дванадцята нова притулилась край балочки над самою кручею. Треба ще додати, що наперекір звичаю самою доброю гостею в тій хаті була завжди Тарасова онука — Оленка. Тарав Вовк і досі такий, як і був: любить він як і перше послухати і пісню, що співае молодіжі оповідання своїх сивоусих товаришів, тільки частійш почав він хитро та мудро всміхатися, а зустрінувшись з хазяїном нової дванадцятої хати Сепаном безпрмінно скаже усміхаючись:

— А щоб тебе Бог любив! ... Здорово я тоді упрів...